

13. Apr. 1686.

Fr. Om en Inquisitions- Commissions Indretning i Tyvs-Sager.

Cancel, p. 266.

Forandret og nøiere bestemt ved Fr. 30 Dec. 1771 (*).

Gr. At forekomme de store Tyverier, som i Khavn gaae i Svang, især fordi Tyvshælerne, som ere under adskillige Jurisdictioner, ikke uden største Vidtløftighed samt Tids og Penges Spilde for saa mange Værnetinge kan søges.

En Inquisitions-Commission er i Khavn indrettet, som skal bestaae udi en af de tilforordnede Dommere i Hver Jurisdiction her i Staden, som dertil aarlig af dem selv indbyrdes skal beskikkes og udmeldes; hvilke alle slige Sager, uden Henseende til Jurisdiktion, skal foretage, forhøre, og derefter de Skyldige, tilligemed en Extract af Inquisitions-Protocollen, hver til sin Jurisdiction lade levere, som da uden nogen Ophold haver at dømme og dem tilbørligen lade straffe. Og skal alle Tyve og Tyvshælere, samt de, som sig stjaalne Koster have tilforhandlet og dem ikke uden Vederlag og Betaling til de rette Eiere godvilligen vil giengive, under hvad Jurisdiction de endog ere, være tilforpligtede uden nogen Undskyldning eller Forevending, naar de af General-Gevaldigeren indstevnes, for bemeldte Inquisitions-Commission at møde, og der, til hvis dem bliver adspurgt, at svare; hvilket dog ikke skal komme dem, som befindes uskyldige, til nogen Hinder eller Ulempe paa deres Ære, gode Navn og Rygte. Og da endeel trættekierer Procuratorer ofte antage sig Tyvenes og Tyvehælernes Sager at udføre, og med adskillige Rænker og Practiqver søge at befrie dem og at forvirre og fordreie Retten; da, saafremt nogen herefter befindes sig nogen haandgribelig eller øiensynlig Tyvs eller Tyvshæleres Sag at antage, og den for Retten at forsvare, skal han selv agtes og holdes for Tyvs-Medvidere og aldrig tillades mere for ærlige Folk at gaae i Rette. Som og visse Personer af Magistraten skal beskikkes, som med got Folkes Tøi kan omgaae at sælge, eller imod rede Penge udsætte, da, om nogen antreffes med sligt at omgaae, som ei dertil af Magistraten er antagen, og ei derpaa kan fremvise deres skriftlige Tilladelse, skal de, som Varerne tilbydes, dem med hos sig havende Gods strax til Byefogden i Khavn, under tilbørlig Straf, forskikke; hvortil Vagten, naar begieres, skal være dem behjælpelig. Og skal Byefogden de af dem, som ere Militaire Personer, til General-Gevaldigeren strax lade levere, og de andre i Stadens Gjemme indtil Sagens Uddrag forvare. Hvis Bekostninger, som herpaa i en eller anden Maade anvendes, samt Inquisitions-Commissionens Protocol at holde vedlige, skal af Tyvshælernes Boe betaales.

*****

30. december 1771.

**Fr. Ang. Inqvisions-Commissionen i Khavn at føies
til Khavns Hof- og Stads-Ret.**

Can. P. 259.

1.) Denne Inqvisions-Commission skal bestaae af en af Assessorerne i Hof- og Stads-Retten (hvilken altid skal være den øverste i Retten, bestyre Undersøgningen i Commissionen og være ansvarlig for, at alting gaaer ordentlig og vel til), en Stads-Capitain, 2de Lieutenanter af Søe-Etaten, og en Lieutenant af hvert Regiment af Garnisonen; saa skal der og være en Inqvisions-Skriver, som besidder Færdighed i at skrive Dansk og Tydsk, og er i Stand til at give en Rutulum Atteftationum beskreven; hvilken maa tilstaaes en Copiist, hvorimod han, uden Betaling, skal give beskreven alle de Forhører og Udskrifter, med videre, som Vedkommende behøve og forlange (*); saasom ved denne Ret ingen Sportler maae finde Sted, og, i Fald der skulde falde nogle, bør de beregnes Sportel-Kassen til Indtægt; hvorimod Skriv-Materialier skal gotgjøres Skriveren af Sportel-Kassen; saa skal og Protokollerne af Hof, og Stads-Retten autoriseres. (* *Men efter Rescr. til Hof- og Stads-Retten 8 Oct. 1772 skal private, som begiere Undersøgnings- eller Vidne-Forhører i Inqvisions-Commissionen, og forlange Udskrift deraf til eget Brug, betale 6 Sk, for Arket. (See Sportel-Regl. 22 Mart. 1814).*

2.) Denne Inqvisions-Commission skal fremdeles holdes paa det Sted og i de Værelser, hvor den hidtil er holdet, og skal derved en Arrest-Forvarer og et Bud antages.

3.) Enhver, som forlanger nogen Sag foretaget til Examination i Inqvisions-Commissionen, skal først henvende sig med Begiering derom til den Jurisdiction, hvorunder Forbryderen, henhører, som, efterat den har foranstaltet Forbrydelsens første Undersøgning, samt Forbryderens Anholdelse og Arrest, recommenderer Begieringen til Hof- og Stads-Retten, som da, efter Omstændighederne og Sagens befundne Beskaffenhed, henviser den til Undersøgning i Inqvisions-Commissionen; Uden saadan foregaaende Henviisning fra Hof- og Stads-Retten, maa Inqvisions-Commissionen ikke befatte sig med nogen Sag, eller anstille nogen Undersøgning (*).

(* *See C. Br, 20 Dec. 1803.*

4.) Naar nogen Sag saaledes er henviist til Inqvisions-Commissionen, skal den have Frihed at lade tilsige, hvem som derom enten kan give nogen Oplysning eller formodes deri at være, implicerede, hvad enten de ere af Civil- eller Militair-Etat, hvilke strax bør indfinde sig, og, i Mangel deraf, afhentes med Vagt.

5.) Iligemaade maa Inqvisions-Commissionen, naar den finder det fornødent, i de der henviste Sager lade til Stokhuus-Arresten henbringe og der anholde alle

dem, som da, efter den første Undersøgning, formedelst det paaklagede, paa andre Steder, eller i andre Arrester ere hensatte.

6.) Saa maa og Commissionen, naar Sagens Vidtløftighed og Omstændighed det udfordrer, i Stokhuus-Arresten lade anholde alle dem, som under Sagens Drift og Examination befindes at være Medskyldige, saa at dertil haves god Grund, saasom egen Tilstaaelse eller lovlige Beviser, eller i det ringeste store og velgrundede Formodninger. Dog maa ingen arresteres eller anholdes, uden det først i Commissionen er ventileret, og der, efter de fleste Stemmer, resolveret og afgjort (*).

(* *See Canc. Br. 26 Jul. 1788.*

7.) Disse Stemmer skal indføres i en aparte Protocol, som skal have Navn af Voterings- og Deliberations-Protocol, samt med en Laas forsynes; og maa deraf ingen Efterretning gives til nogen uden for Commissionen, i hvem det end var, med mindre saadant enten af Cancelliet eller Hof- og Stads-Retten blev forlangt, i hvilket sidste Tilfælde. dog alene meddeles Extract af Commissionens Beslutning, uden at melde, hvem dertil havde concurreret.

8.) Dersom Commissionen befrygter, at en eller anden, som af de andre Inqvisiter var bleven udlagt som Medskyldig, skulde undløbe eller søge at forstige sig, førend han for Commissionen kunde blive fremstillet, eller naar han paa sædvanlig Maade ved Commissionens Bud blev indkaldet at møde, kan Commissionen forlange saadan Person ved Kongens Foged, Politiet eller militair Vagt anholdt; hvorefter, naar han er examineret, Commissionen paa foranførte Maade haver at paaskiønne, om han i Stokhuset bør arresteres eller ej.

9.) Inqvisitor bør i mueligste Maade sørge for at tilveiebringe al den Oplysning, som kan faaes i de til Commissionen henviste Sager, samt i Tyvs-Sager alle de implicerede, Hælere og Kjøbere, med videre, opdagede. Dog bør Vidnerne ikke tages i Eed, førend Forhøret er til Ende, da Commissionen kan indkalde dem, den anseer for blotte Vidner, og lade dem beedige deres Udsigende.

10.) Og som der undertiden ved Examination i Commissionen efter Omstændighederne skal være brugt Tvangs-Middel ved nogle Slag af en Tamp eller deslige, for at faae den rette Sandhed udledet og de Medskyldige opdagede; men Kongen heller vil, at i slige Tilfælde en skyldig gaaer frie, end at en uskyldig saaledes skulde lide; saa bliver sligt hermed for Eftertiden aldeles ophævet og forbudet, da en Delinquentes Overbeviisning alene bør skee ved Vidner og Omstændighedernes Rimelighed; hvorimod den, som angiver den eller de Medskyldige i hans Forbrydelse, maa, ved Sagens endelige Udfald, enten for den fortiente Straf befries, eller i det Mindste med en mildere Straf ansees (*).

(* *Forandret ved Rescr. til Hof- og Stads-Retten 29 Oct. 1772, som befaler, at naar en Inqvisit, efterat Commissionen i Forveien har søgt at faae Sandheden udledet saavel ved nøie Examination, som Confrontation og Vidner, næsten er overbeviist om sin Forbrydelse, og dog vægrer sig for at give Oplysning om Omstændighederne, saa at det tydelig kiendes, at han alene af Vrangvillighed og for at drille Retten holder Sandhed tilbage; skal Inqvisitor andrage det for sine*

Med-Committerede, og da af dem samtlige i Voterings-Protocollen besluttet, om den alvorlige Examination skal anvendes; hvorved tillige skal fastsættes, om dertil skal bruges Tamp eller Kat, samt hvormange Slag, dog ikkuns nogle af enten af Delene; Hvorved skal bruges al muelig Forsigtighed og Lemfældighed efter Inqvisitens Legems Tilstand og Førlighed, og overalt derved forholdes saaledes, som Commissionen derfor vil staae til Ansvar. I Særdeleshed skal de søge at forebygge, at ingen Uskyldig bliver graveret, og at ingen derved kunde synes at have taget Skade paa sit Helbred. Dersom en Inqvisit formener sig ved Commissionens Behandling at være skeet for nær, maa han saadant inden 14 Dage efter Forhørets Slutning ved Klage paaanke.

11.) Dersom en Inqvisit formener sig ved Commissionens Behandling at være skeet for nær, maa han saadant inden 14 Dage, efterat Forhøret er sluttet, ved Klage Paaanke.

12.) Naar Forhøret er tilendebragt, og for Inqvisiten oplæst, saaledes som hidtil brugeligt været haver, indsendes Acterne in forma beskrevne til Hof- og Stads-Retten, hvorfra de igien remitteres til Vedkommende Jurisdiction, om Sagen angaaer Militaire og ved Militair-Ret bør paadømmes (See Pl. 10 Jun. 1778); eller, i vidrig Fald, efterat imod og for de Skyldige, er bestikket Actor og Defensor, for Hof- og Stads-Retten paa lovlig Maade paatales.

13.) Med de civile Inqvisiters Forflegning i den Tid, de i Stokhuus-Arresten sidde anholdte, og ikke af Reqvirenterne eller Klagerne selv besørgeres, forholdes saaledes, at af Kongens Foged, efter Reqvosition, leveres til Arrest-Forvareren de dertil fornødne Penge, hvorfor han igien til Kongens Foged aflægger Regnskab, som af Inqvisitions-Commissionen attesteres, De Militaire derimod besørgeres af vedkommende Division, Regiment eller Corps paa samme Maade, som hidtil.

14.) Inqvisitions-Retten bør holdes bestandig, saavel Formiddag, paa samme Tid som Hof- og Stads-Retten, som om Eftermiddagen, saalænge der er at bestille.

STOKKERHUSET, som er det militaire Arrest-Huus, opbyggt af Kong Friderich den Fierde, er en vitløftig, grundmuret Bygning, hvor de til Slaverie for begangne grove Misgierninger enten paa visse Aar eller paa Livs-Tid dømte Misdædere hensættes og bevares. Slaverne eller de, som ere dømte til Fæstnings-Arbeide, have en forskiællig Klædedragt og en Kiæde ved det ene Been. De ere henved 100 i Tallet. Udi Stokker-Huset er indrættet en Kirke, hvori Gudstienesten forrættes skifteviis paa Dansk og Tydsk af Garnisons-Kirkens Danske og Tydske Capellan hver Søn- og Hellig-Dags Formiddag for Slaverne og Arrestanterne.

Ligeledes er her ogsaa indrættet en Delinquent-Stue, hvor Sogne-Præsten og Capellanen ved Garnisons Kirken læser med Dødsfanger, som her af Garnisonen sidde arresterede og have forbrudt deres Liv. Under Stokkerhuset ere syv Arrest-

Kiældere med murede Gehvælvter. Paa Stokhuus-Gaarden løbe Soldaterne Spitsrod. Udi Aaret 1783 er opført en nye Slave-Bygning ved Stokhuset for Sø-Etatens Slaver paa samme Etats Bekostning af SøEtatens Collegio. Udi Stokkerhuset holdes Inquisitions-Commissionen, som efter Forordningen af 30. Decembr. 1771, Artikel 3 og 9, skal til Undersøgning imodtage alle de Sager, samt Tyv-Sager, som til den bliver henviist fra Hof- og Stads-Rættten. Inquisitions-ommissionen har henhørt under Land-Militair-Etaten fra dens Begyndelse den 13. April 1686 og haft Stadens Commendant til sin Chef. Og fordi den var et Forum mixtum saavel for de Civile som de Militaire, saa har dens Assessorer været deels af Sø-, deels af Land-Militair- Etaterne, tilligemed en Borger-Capitain, hvilke for nogle Maaneders Tid have taget Sæde i Commissionen, men siden ere afløste ved andre.

Aar 1758 fik Inquisitions-Commissionen en bestandig Præsident og sin egen Auditeur. Men de øvrige Commissionens Lemmer forbleve som forhen. Samme Præsident fik aarlig Gage 600 Rdr. Men ved Forordningen af 30. Decembr. 1771 bestaaer nu Inquisitions-Commissionen af en Assessor fra Hof- og Stads-Rættten, en Borger-Capitain, to Lieutenanter af Sø-Etaten, og en Lieutenant af hvert Regiment af Garnisonen, samt en Inquisitions-Skriver. Denne Assessor af Hof- og StadsRættten fører ikke Navn af Præsident, men er den Første Commit-terede og tillige Inqvisor udi Commissionen. Baade Inqvisor og Inquisitions-Skriveren lønnes af Kongens Cassa.

Til Sandhedens Udledelse af haardnakkede Forbrydere, og for at bringe saadan en Inquisit til Bekiendelse er anordnet to Tvangs-Midler at bruges, nemlig en Tamp, som appliceres uden paa Trøyen, og en Kat, bestaaende af nogle smalle, tiærede Hampelinier med et Haandgreb ved, omtrent en halv Alen lang med 3 a' 4 Knuder paa, hvilken appliceres paa den bare Ryg.

Vitløftigere Efterretning kand læses i N. USSINGS historiske Beretning om Inquisitions-Commissionen, trykt Khvn. 1781 in 8.

*Citat fra; Nicolai Jonge: Kiøbenhavns Beskrivelse, Bind 2
1945. Selskabet for Dansk Kulturhistorie,
Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag
Side 391 f.*
